

Cum cântăm în Biserică?

Biserica Ortodoxă are meritul și este cunoscută pentru capacitatea ei de a păstra formele originale ale creștinismului. Pentru că acum o mie de ani nu exista creștinism dincolo de granițele imperiului Bizantin și pentru că astăzi Biserica Ortodoxă se află din punct de vedere geografic încă pe vechiul teritoriu ocupat oarecând de acest imperiu, a rămas ca în țările Europei răsăritene să se cânte o muzică bisericească supranumită bizantină, categorisire atribuită și picturii, arhitecturii, filozofiei și altor activități umane din perioada și spațiul cultural bizantin.

Important este să subliniem că bizantin nu este egal cu grecesc, Bizanț nu este egal cu Grecia de astăzi, iar muzica bizantină nu este muzică grecească. Desigur că în centrul imperiului a stat cultura grecească, s-a vorbit-scris pe grecește, cultura greacă antică este fără echivoc cea mai veche și influentă din Europa, dar Imperiul Bizantin a cuprins teritoriul mai multor state, astăzi naționale, precum Asia Mică (actuala Turcie), Siria, Liban, Armenia, Georgia, Bulgaria, Serbia, etc. Toate au contribuit într-o oarecare măsură la marea cultură bizantină și toate au fost la rândul lor configurate de această cultură.

Când spunem muzică bizantină, ne referim în primul rând la coordonatele ei geografice și istorice privite din exterior, așa cum astăzi pentru străini aproape orice spectacol de muzică bisericească răsăriteană se prezintă ca bizantin. Bizantin este denumirea celor din afara acestei culturi și încearcă să surprindă aspectul – mai ales astăzi – comercial, exotic, al noutății și rarității pe scena pieții în care se transformă lumea din ce în ce mai mult.

Însă cei ce cântă această muzică efectiv, o numesc muzică "psaltică". Anton Pann sau alți psalți români vorbeau până acum o sută de ani de "psaltichie". Denumirea de "psaltică" amintește mai mult de conținut, nu de formă, loc, sau timpul în care a apărut. Este evident că se numește "psaltică", deoarece vine de la psalmii compuși în bună parte de David, regele evreilor, începând cu trei mii de ani înainte. Pentru creștini psalmii au fost și sunt cele mai îndrăgite imne folosite în biserică, încât cultul public este de fapt o prelucrare a diferiților psalmi sau efectiv citirea/cântarea psalmilor înșiși, la care s-au adăugat cu timpul alte imne sau rugăciuni. Primatul pe care îl ocupă psalmii în cultul Bisericii, vine din faptul că ei exprimă aproape tot ce are nevoie omul în convorbirea lui cu Dumnezeu. De aceea primele traduceri ale Bibliei pe limbi moderne au început cu Evangheliile și cu psalmii, iar Psaltirea are o carieră proprie în-

tre cărțile bisericești din Ortodoxie, cei mai mulți folosind-o zilnic la citirea/cântarea psalmilor. Muzica psaltică și în general muzica pe care Biserica ar trebui să o cânte, trebuie să țină cont de un echilibru eficient între rațiune și sentiment prezent în minunații psalmi. Astfel din cele mai vechi timpuri diferiți compozitori de imne liturgice au scris nu muzică, ci în primul rând texte, care pentru structura lor, au putut fi și cântate. Și nu au scris pur și simplu texte care să umple volume întregi și să țină lumea în biserică, ci au scris învățăturile cele mai folositoare pentru mântuirea și învățătura noastră, urmând exemplul psalmilor și al autorilor lor.

Așa s-a ajuns ca Biserica Ortodoxă să aibă nenumărate imne și multe cărți de cult, scopul fiind în primul rând cel didactic și de slavă adusă lui Dumnezeu, iar nu de delectare muzicală. Aici sigur că fără minte și fără a folosi rațiunea cu care Dumnezeu ne-a deosebit de animale pentru a înțelege sensul nostru pe fața pământului, scopul creației, scopul vieții creștine și în cele din urmă pentru a comunica cu El Însuși, nu avem ce căuta, sau cel puțin nu avem mare folos.

Este mai mult decât cunoscut faptul că omul cade mai degrabă în valurile afectivității decât să urce asiduu pe munții rațiunii și când e vorba de muzică, majoritatea caută în primul rând plăcerea de moment și mai puțin sensul. Sf. Vasile cel Mare a scris foarte bine pe această temă și merită reluat aici un pasaj care stă la îndemâna tuturor în prefața Psaltirii: "fiindcă Duhul Sfânt știe că este greu să fim îndrumați pe calea virtuții, [...] a împreunat laolaltă cu dogmele plăcerea cântului, pentru ca fără de știrea noastră, odată cu bucuria și frumusețea celor auzite, să primim și folosul care rezultă din cuvintele pe care le auzim. [...] Deci, aceasta este cauza care a făcut să se ajungă și pentru noi la cântările acestea pline de armonie ale psalmilor, pentru ca cei care-i vor citi, să creadă că fac cântări, iar în realitate să-și cultive sufletele."

Din textul Sf. Vasile vedem cum psalmii și în continuare muzica bisericească încearcă să păstreze acest echilibru fin între rațiune și afectivitatea umană, sau mai bine zis, cum încearcă să se folosească de afectivitate atât cât este necesar ca și rațiunea să se hrănească de învățăturile dumnezeiești.

Dar acum, în mileniul trei, foarte mulți consideră desuetă întoarcerea la astfel de texte antice sau pur și simplu nu cunosc o astfel de tradiție. Chiar de mai bine de o sută de ani se cântă și în multe biserici ortodoxe muzică corală, considerându-se că strana și muzica psaltică aparțin unei epoci apuse. Așadar ce direcție trebuie adoptată în privința muzicii?

Corul polifonic are – după părerea mea – posibilități foarte restrânse de a exprima ceea ce vor textele liturgice în general să exprime. Cântările corale, care sună bine și sunt într-adevăr foarte frumoase, sunt texte scoase din slujbe sau inspirate din ele și prelucrate pentru mai multe voci, devenind astfel niște opere în sine, care cu timpul rămân în mintea cântăreților mai mult cu numele compozitorului decât cu numele sau conținutul textului însuși.

Corul și muzica polifonică predă omul prea mult în mrejele sentimentalității, punând accent imens pe sunet, armonie și din ce în ce mai puțin pe text și mai ales pe învățătura textului. Iubitorul muzicii corale în Biserică va estima cântările psaltice prea plictisitoare, prea monotone, pentru că nu fac armonia și nu sunt atât de impozante. Ce este mai rău, este faptul că muzica polifonică deprinde oamenii cu acest gen, făcându-i inapți de a mai gusta simplitatea muzicală a unui psalm, care te ține mereu atent la textul/mesajul lui, căruia în realitate muzica îi este subordonată și îi slujește.

Departede adori excluderea acestui fel de muzică din Biserică, doresc doar să atrag atenția asupra faptului că muzica psaltică este deocamdată cea mai potrivită pentru Biserică deoarece oferă credinciosului mult mai mult decât dulceața perisabilă a unei armonii polifonice. Muzica psaltică oferă sens, oferă acces la liturghia Bisericii și la textele Scripturii, la care toți suntem chemați să ne străduim să ni le însușim prin trudă și bucurie. Nu se pot cânta pe corală troparele învierii și nici canonul învierii de Paști.

Problema este că de multe ori nici cor în adevăratul sens al cuvântului nu se poate face, rămânând la îndemâna cântăreților cele mai simple melodii și adesea chiar vestitele pricesne. Desigur că e mult mai simplu, digerabil și mai ieftin să ascultăm o astfel de cântare dulce-acrișoară, crezând că odată intrați în clădirea bisericii legănați pe ritmul cântării, avem bilet asigurată pentru Împărăția lui Dumnezeu. O priceasnă nu ne cere nimic, decât poate câteva lacrimi, ca mărturie a unei compasiuni doloriste. Compasiunea, mila, chiar jertfa pentru ceva sau cineva sunt sentimente care augmentate în lipsa rațiunii pot face ravagii. Iar Dumnezeu nu vrea ca oamenii să fie un neam de plângăcioși veșnic îndurerați și incapabil de a face ceva cu viața lor.

Nici chiar de numirea de "psaltică" nu trebuie să ne lipim cu orice preț, fiindcă este până la urmă tot o formă. Noi oamenii suntem mereu tentați să ținem la forme și să uităm fondul. Ne rămâne de experimentat, care formă slujește mai bine scopului vieții noastre liturgice. Pentru asta este necesar ceva

efort, sau dragoste, căci dacă este descoperită frumusețea scopului, nu mai simțim efortul.

Alexandru Ioniță

Mănăstirea sediu episcopal

În vederea ridicării mănăstirii sediu episcopal în orașul München, în perioada 27.05.10-27.12.10 s-au făcut următoarele donații:

Marianne Bamberger – 600, Carmen Baumann – 75, Anca Berariu – 510, Maria Blaga – 100, Corina Blaj – 200, fam. Corneliu & Melania Buda – 50, Pr. Sorin Bugner – 150, Cristian Catană – 50, fam. Mariana & Petru Ciobanu – 700, fam. Claudiu & Gabriela Cioroboiu – 600, fam. Andrei & Carmen Constantin – 3000, Alina Cozan – 799, o credincioasă – 45, o credincioasă 140, fam. Ioan & Florina Cristea – 150, fam. Alexandru & Ileana Dincă – 100, Doina – 50, Dan Dragănovici – 500, Nicolae Dragne – 200, Paul Dör – 90, Corneliu Octavian Dumitru – 52, Englert Emanuela – 300, o familie – 2500, o familie – 1200, Iulian Fântână – 500, Marina Fântână – 100, Angelica Fischer – 100, Herzog Franz von Bayern – 200, Otto Fronius – 45, fam. Elena & Istvan Fülöp – 800, Fundația Pro Oriente Linz – 270, Nicolae Gârlonța – 400, Ciprian & Elena Gătej – 600, fam. Adrian & Corina Gheorghe – 20, Ion Gherasim – 150, fam. Mihaela & George Ghiță – 200, Andreas Gmaehle – 200, fam. Elena & Hans Gross – 150, fam. Andrei & Andrea Grosu – 100, Paraschiv Hoff – 100, fam. Gabriel & Liliana Hoffmann – 200, Valentin Hoffmann – 60, fam. Peter & Aurelia Hubert – 200, fam. Stefan & Gabriela Iovuță – 500, Irmgard Ilea – 50, Rodica Irimia – 605, fam. Elena & Alexandru Jurcă – 200, Georgeta Kappler – 50, Dorina Kilian – 100, Denise King – 1100, Natalia Knorr – 100, Titiana Kost – 100, fam. Corina & Marian Lazarov – 300, Măn. Sf. Ana (Orșova) – 100, fam. Marin & Grațela Mangri – 500, Cornel Manole – 100, fam. Silviu & Mihaela Marinescu – 1000, Daniel Maurer – 120, Maria Mihaela – 150, fam. pr. Dumitru & Felicia Mureșan – 1000, fam. Daniel & Angelica Negulescu – 600, Konstantin Nikolakopoulos – 200, Parohia Karlsruhe – 410, Parohia Knittelfeld – 300, Parohia Nürnberg – 1000, Parohia Offenbach – 700, Marian Augustin Pașcalău – 1020, Antonina Patrunjel – 100, Irina Petala – 110, Camelia Petricica – 100, fam. Pr. Gheorghe Laurențiu & Mihaela Precup – 2000, Ralph Kimmerle – 200, Diana Rațiu – 510, fam. Adrian & Alpinia Sandu – 50, fam. Ana & Ovidiu Sechel – 200, Renate Sieler – 20000, Episcop Sofian Brașoveanul – 1000, Paula Sofronia – 100, Sorin Nistor – 300, Ilie Streckfuss – 150, Lucia Târliu – 360, Adela Tăut – 300, fam. Cornel & Angela Toader – 300, Andreea Untaru – 20, fam. Stefan & Irina von Wachter – 10300, Adriana Wiedmayer – 200, Ramona Zenser – 50, Maria Zurkic – 200.

Mulțumim din suflet tuturor donatorilor și binefăcătorilor noștri și-L rugăm pe Bunul Dumnezeu să-i binecuvinteze.

Contul deschis pentru construcția bisericii este:

Rumänische Orthodoxe Metropolie

Liga Bank, K-Nr. 7045130735; BLZ: 750 903 00

Verwendungszweck: Kirchenbau